

20330/2023

Dw: BPU

30.03.2023

Od:
Wysłano: czwartek, 30 marca 2023 09:13
Do: Stanowisko informacyjne CO KPRP
Temat: Petycja
Załączniki: Petycja dodatek dla radnych Prezydent.pdf

KANCELARIA PREZYDENTA RP BIURO INTERWENCYJNEJ POMOCY PRAWNEJ I LISTÓW	
wpłynęło dnia	30.03.2023
Znak sprawy: BIP.L.0606.15/2023	

KM

Szanowni Państwo,

w załączniku przesyłam druk petycji z uprzejmą prośbą o nadanie biegu.

Z wyrazami szacunku

DANE PODMIOTU WNOSZĄCEGO PETYCJĘ	
Imię i nazwisko/nazwa	
Miejsce zamieszkania/siedziba	
Adres do korespondencji	
Adres e-mail (w przypadku petycji składanych drogą elektroniczną)	
<i>Jeżeli podmiotem składającym petycję jest grupa podmiotów (np. organizacji, osób fizycznych) należy wskazać osobę je reprezentującą oraz podać imię i nazwisko/nazwę oraz miejsce zamieszkania/siedzibę każdego z nich</i>	
DANE PODMIOTU TRZECIEGO, W KTÓREGO INTERESIE SKŁADANA JEST PETYCJA	
Imię i nazwisko/nazwa	
Miejsce zamieszkania/siedziba	
Adres do korespondencji/adres poczty elektronicznej	
<i>Uwaga! Wymagane jest dołączenie do petycji zgody podmiotu trzeciego na jej złożenie. Podmiot, w którego interesie składana jest petycja, może wyrazić też zgodę na ujawnienie jego imienia i nazwiska/nazwy na stronie internetowej podmiotu rozpatrującego petycję</i>	
INFORMACJE DOTYCZĄCE PETYCJI	
Adresat petycji	Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
Tytuł petycji	Zapobieganie degradacji pozycji radnego, również w kontekście gratyfikacji finansowej.
Akt prawa, w którym postulowana jest zmiana	Zmiany ustawy z dnia 8 marca 1998 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559 ze zm.), zmiany art. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1285 ze zm.), zmiany art. 75 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 504 ze zm.) oraz wprowadzenia ustawy o dodatku do emerytury lub renty dla osób, które pełniły funkcję radnego (ewentualnie ograniczenie osób uprawnionych do powyższego do radnych w gminach do 20 tys. mieszkańców).

Uzasadnienie

Mając na względzie prace dotyczące wprowadzenie dodatku do emerytury lub renty dla osób, które pełniły funkcję sołtysa lub przyznania tym osobom wynagrodzenia, wnoszę o dodanie do grona osób uprawnionych obok sołtysów również osób, które pełniły funkcję radnego. Ewentualnie zawężenie grona uprawnionych do osób pełniących funkcję radnego w gminach do 20 tys. mieszkańców.

Radni w tych małych miejscowościach, gminach, nie mają możliwości uzyskania dodatkowych wynagrodzeń. Sama ustawa nakłada na radnych wiele ograniczeń w tym zakresie. Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym z radnym nie może być nawiązywany stosunek pracy w urzędzie gminy, w której radny uzyskał mandat. Ponadto radny nie może pełnić funkcji kierownika gminnej jednostki organizacyjnej oraz jego zastępcy.

Osoba wybrana na radnego nie może wykonywać pracy w ramach stosunku pracy w urzędzie gminy, w której uzyskała mandat, oraz wykonywać funkcji kierownika lub jego zastępcy w jednostce organizacyjnej tej gminy. Przed przystąpieniem do wykonywania mandatu osoba ta obowiązana jest złożyć wniosek o urlop bezpłatny w terminie 7 dni od dnia ogłoszenia wyników wyborów przez właściwy organ wyborczy. Radny, otrzymuje urlop bezpłatny na okres sprawowania mandatu oraz 3 miesięcy po jego wygaśnięciu.

Radni nie mogą podejmować dodatkowych zajęć ani otrzymywać darowizn mogących podważyć zaufanie wyborców do wykonywania mandatu. Radni nie mogą prowadzić działalności gospodarczej na własny rachunek lub wspólnie z innymi osobami z wykorzystaniem mienia komunalnego gminy, w której radny uzyskał mandat, a także zarządzać taką działalnością lub być przedstawicielem czy pełnomocnikiem w prowadzeniu takiej działalności.

Jeżeli radny przed rozpoczęciem wykonywania mandatu prowadził działalność gospodarczą, o której mowa w ust. 1, jest obowiązany do zaprzestania prowadzenia tej działalności gospodarczej w ciągu 3 miesięcy od dnia złożenia ślubowania. Niewypełnienie obowiązku, o którym mowa w zdaniu pierwszym, stanowi podstawę do stwierdzenia wygaśnięcia mandatu radnego w trybie art. 383 ustawy, o której mowa w art. 24b ust. 6.

Ograniczenia rozciągają się nawet na małżonków radnych oraz osoby pozostające we wspólnym pożyciu z radnymi - radni, małżonkowie radnych, a także osoby pozostające we wspólnym pożyciu z radnymi, nie mogą być członkami władz zarządzających lub kontrolnych i rewizyjnych ani pełnomocnikami spółek handlowych z udziałem gminnych osób prawnych

lub przedsiębiorców, w których uczestniczą takie osoby. Wybór lub powołanie tych osób na te funkcje są z mocy prawa nieważne.

Radni nie mogą posiadać pakietu większego niż 10% udziałów lub akcji w spółkach prawa handlowego z udziałem gminnych osób prawnych lub przedsiębiorców, w których uczestniczą takie osoby. Udziały lub akcje przekraczające ten pakiet powinny być zbyte przez radnego przed pierwszą sesją rady gminy, a w razie niezbycia ich nie uczestniczą one przez okres sprawowania mandatu i dwóch lat po jego wygaśnięciu w wykonywaniu przysługujących im uprawnień (prawa głosu, prawa do dywidendy, prawa do podziału majątku, prawa poboru).

Wójt nie może powierzyć radnemu gminy, w której radny uzyskał mandat, wykonywania pracy na podstawie umowy cywilnoprawnej.

Radni są również zobowiązani do składania oświadczeń majątkowych.

Konkludując ten wątek należy jeszcze raz podkreślić jak wiele ograniczeń i obowiązków jest nakładanych na radnych.

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym, z radnym nie może być nawiązywany stosunek pracy w urzędzie gminy, w której uzyskał mandat. Nie może też pełnić funkcji kierownika gminnej jednostki organizacyjnej oraz jego zastępcy. Jeżeli pracownik urzędu gminy bierze udział w wyborach i zostanie radnym, nie może dłużej wykonywać pracy w ramach stosunku pracy w tym urzędzie. Nie może też wykonywać funkcji kierownika lub jego zastępcy w jednostce organizacyjnej tej gminy.

Zanim zostanie radnym, ma zgodnie z prawem złożyć wniosek o urlop bezpłatny w terminie 7 dni od dnia ogłoszenia wyników wyborów. Radny otrzymuje urlop bezpłatny bez względu na rodzaj i okres trwania stosunku pracy. Niezłożenie przez radnego wniosku o urlop jest równoznaczne ze zrzeczeniem się mandatu.

Wójt nie może powierzyć radnemu gminy, w której radny uzyskał mandat, wykonywania pracy na podstawie umowy cywilnoprawnej.

Ustawa o samorządzie gminnym stanowi też, że mandatu radnego gminy nie można łączyć z: mandatem posła lub senatora; wykonywaniem funkcji wojewody lub wicewojewody; członkostwem w organie innej jednostki samorządu terytorialnego.

Radny nie może prowadzić działalności gospodarczej na własny rachunek lub wspólnie z innymi osobami z wykorzystaniem mienia komunalnego gminy, w której uzyskał mandat. Nie

może też zarządzać taką działalnością lub być przedstawicielem czy pełnomocnikiem w jej prowadzeniu.

Radni gminni nie mogą też być członkami władz zarządzających lub kontrolnych i rewizyjnych ani pełnomocnikami spółek handlowych z udziałem gminnych osób prawnych lub przedsiębiorców, w których uczestniczą takie osoby. Wybór lub powołanie tych osób na te funkcje są z mocy prawa nieważne.

Ograniczeń takich nie doznają natomiast sołtysi. Nie mają również tylu obowiązków co radni.

Radni także świadczą prace społecznie, często otrzymując bonifikatę pieniężną mniejszą niż sołtysi. Często bowiem okazuje się, że wynagrodzenie sołtysa choćby z tytułu prowizji od zebranego podatku rolnego czy też innych podatków znacznie przewyższa dietę, czy ogólnie rzecz ujmując środki jakie otrzymuje radny. Inkaso jest dość dobrze wynagradzane. Potrafi ono wynosić nawet ponad 10% od zainkasowanej kwoty podatku.

„W pewien sposób gminy wynagradzają sołtysów dietami. To nie są wielkie kwoty, w naszej gminie 250 zł. Sołtysi zbierają podatki. Otrzymują z tego prowizję. U nas jest to około **12 proc.**” – wymienia Piotr Dragan wójt gminy Wisznice, wiceprzewodniczący Zarządu Związku Gmin Lubelszczyzny (*vide: <https://www.prawo.pl/samorzad/wynagrodzenie-dla-soltysa-budzi-kontrowersje,520563.html>*).

Uchwała nr XLIV.347.2022 Rady Gminy Pszczew z dnia 20 stycznia 2022 r. w sprawie zarządzenia poboru w drodze inkasa podatku rolnego, leśnego i od nieruchomości od osób fizycznych, wyznaczenia inkasentów oraz określenia wysokości wynagrodzenia za inkaso

§ 4. Ustala się wynagrodzenie inkasentów z tytułu poboru podatków stanowiących dochód budżetu Gminy w wysokości: sołectwo Pszczew – 5 %, sołectwa: Borowy Młyn, Zielomyśl, Nowe Gorzycko, Janowo, Policko, Rańsko, Silna, Stoki, Stołuń, Świechocin i Szarcz – **10 % od sumy zainkasowanych i przekazanych Gminie Pszczew podatków.**

Uchwała nr XXIV/248/2021 Rady Gminy Drużbice z dnia 25 lutego 2021 r. w sprawie zarządzenia poboru podatków w drodze inkasa, określenia inkasentów i wysokości wynagrodzenia za inkaso

§ 1. Zarządza się pobór podatków od osób fizycznych w drodze inkasa:

- 1) podatku rolnego;
- 2) podatku leśnego;
- 3) podatku od nieruchomości. Na inkasentów wyznacza się sołtysów poszczególnych sołectw, zgodnie z załącznikiem do uchwały. Sołtysi rozliczają się z pobranych podatków w ciągu trzech dni, po ostatnim dniu, w którym, zgodnie z przepisami prawa podatkowego, wpłata podatku powinna nastąpić. Jeżeli koniec terminu rozliczenia się z pobranych podatków przypada na

dzień ustawowo wolny od pracy, za ostatni dzień tego terminu uważa się najbliższy następny dzień powszedni.

§ 2. Sołtysi otrzymują wynagrodzenie prowizyjne za inkaso podatków wymienionych w § 1 w wysokości 10% od zainkasowanych kwot. **Wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 1, nie może być niższe niż 400zł w okresie roku kalendarzowego.**

Załącznik do Uchwały nr XXI/190/2021 Rady Miejskiej w Lubrańcu z dnia 29 marca 2021 r. w sprawie zarządzenia poboru podatków od osób fizycznych w drodze inkasa oraz określenia inkasentów i wysokości wynagrodzenia).

W petycji pada stwierdzenie, że praca sołtysa jest niebezpieczna, łączy się z odpowiedzialności za zebrane cudze pieniądze. Mając na uwadze statystki i brak zdarzeń z udziałem sołtysów ciężko uznać powyższe za zasadne. Sołtysi w każdej chwili mogą się udać do gminy i dokonać wpłaty, tak aby pozbyć się zebranych kwot. Ponadto część gmin wyposaża sołtysów w możliwość zbierania podatków w sposób bezgotówkowy.

Jak to wynika z powyższego oraz mając na uwadze stanowiska wielu sołtysów inkaso stanowi pokaźny przychód i sołtysi bardzo chętnie podejmują się powyższego.

Nie tylko sołtys, ale także radny, szczególnie w małych gminach, miejscowościach jest animatorem i inicjatorem przedsięwzięć służących społeczności lokalnej. Osoby te często ze sobą współdziałają. Oczywiście bywa sytuacja, że to sołtys jest bardziej energiczny, ma większy zapał do działania, ale bywa również i tak, że to radny jest tą osobą napędzającą. Zdaje się, że nawet właśnie radny jest w większym stopniu łącznikiem między sołectwem, a gminą. Często to do radnego, w pierwszej kolejności zgłaszają się mieszkańcy z prośbą o pomoc.

Radni także działają na rzecz lokalnych społeczności, rozwiązują problemy mające wpływ na bezpieczeństwo i komfort życia mieszkańców.

Radni najczęściej otrzymują niskie diety za udział w sesjach, nie mając żadnego wynagrodzenia. Tak jak wskazałam często okazuje się, że środki jakie otrzymuje radny są niższe, niż te otrzymywane przez sołtysów.

Sołtysi otrzymując kilka procent od zebranego podatku. W ciągu roku, tylko z tego tytułu potrafią otrzymać wynagrodzenie na poziomie kilku tysięcy.

Radny natomiast otrzymuje tylko i wyłącznie dietę i nie ma możliwości otrzymania dodatkowych środków, tak jak sołtys.

Zauważyć również należy, że to nawet częściej na radnych niż na sołtysów spada krytyka związana z podziałem środków na inwestycje i tym, że na przykład w danej wiosce jest

budowana droga, a w innej wiosce mieszkańcy muszą nieco dłużej poczekać na budowę drogi. To radni, jako ci którzy głosują, podejmują decyzje o wiele częściej spotykają się z nieprzychylnymi komentarzami i biorą na siebie odium krytyki.

Tym samym radni otrzymują bardzo często niższe środki z tytułu pełnienia funkcji społecznej niż sołtysi.

Do tego, sołtysom, tak jak w przypadku radnych, dochodzi dieta za udział w sesjach rady gminy.

Zauważyć również należy, że sołtysi często sami decydują o tym kiedy będą zbierali podatek – czy to będzie sobota, czy to będzie po godzinie 16, sołtysi sami decydują kiedy zwołać zebranie wiejskiego mogą tak planować swoje obowiązki, iż nie muszą się zwalniać z pracy, czy też odrywać od innych obowiązków. Natomiast radni już takiej możliwości nie mają. Często muszą się zwalniać z pracy, nie otrzymując za czas zwolnienia wynagrodzenia. Pracodawca obowiązany jest zwolnić radnego od pracy zawodowej w celu umożliwienia mu brania udziału w pracach organów gminy oraz czas potrzebnym na dojazd i powrót. Za ten czas pracownik (radny) nie zachowuje jednak prawa do wynagrodzenia.

W wielu okręgach jest tak, że kandyduje tylko jedna osoba na radnego. Wówczas zgodnie z kodeksem wyborczym – jeżeli w okręgu wyborczym w wyborach do rady zarejestrowana liczba kandydatów jest równa liczbie radnych wybieranych w danym okręgu wyborczym lub od niej mniejsza, głosowania nie przeprowadza się, a za wybranych na radnych terytorialna komisja wyborcza uznaje zarejestrowanych kandydatów, a odpowiednio pozostałe mandaty pozostają nieobsadzone.

W tym miejscu warto przytoczyć wypowiedź sekretarza gminy Tarnawatka dla Serwisu Samorządowego PAP, udzieloną przed 5 października 2018 roku - "Chociaż wybory samorządowe odbędą się dopiero w niedzielę 21 października znamy już skład nowej Rady Gminy Tarnawatka"

Powyższa sytuacja dotyczyła ponad 200 radnych. "Oni już są uznani za wybranych. Pozostaje tylko kwestia deklaratoryjnego potwierdzenia tego faktu w dniu wyborów protokołem" – powiedział szef wrocławskiej delegatury KBW.

Pomimo wyznaczenia dodatkowego terminu, żaden z komitetów wyborczych nie skorzystał z przysługującego mu uprawnienia i nie zgłosił kandydatów na radnych.

Powyższe wypowiedzi znajdują się w artykule: *Radni bez wyborów. W 14 gminach kandyduje tylu radnych ile jest miejsc do obsadzenia.*

<https://samorząd.pap.pl/kategoria/wybory/radni-bez-wyborow-w-14-gminach-kandyduje-tylu-radnych-ile-jest-miejsc-do>

Podczas posiedzenia Komisji została przytoczona treść petycji w której pada stwierdzenie, że brak proponowanego w petycji rozwiązania powoduje, „że coraz częściej brak jest chętnych do objęcia funkcji sołtysa, a często sołtys zostaje wybrany nie w ramach konkurencji wyborczej, lecz z przypadku lub na siłę.”

Jednak wyżej przytoczone okoliczności jednoznacznie wskazują, że dużo częściej tego typu okoliczności zachodzą w przypadku radnych. Radni często są wybierani na tzw. „siłę”, bowiem osoba kandydująca na wójta musi zgłosić kandydatów na radnych co najmniej w połowie okręgów wyborczych w danej gminie.

Art. 478 § 2 Kodeksy wyborczego – prawo zgłaszania kandydatów na wójta ma komitet wyborczy, który zarejestrował listy kandydatów na radnych w co najmniej połowie okręgów wyborczych w danej gminie. W każdym z tych okręgów liczba zarejestrowanych przez ten komitet kandydatów na radnych nie może być mniejsza niż liczba radnych wybieranych w tym okręgu. Mając na uwadze powyższe często dochodzi do sytuacji, kiedy to osoba chcąc zostać wójtem namawia, prosi, aby ktoś zdecydował się na kandydowanie na radnego. Warto również zauważyć, że radny musi stale zamieszkiwać na obszarze gminy w której kandyduje, podczas gdy kandydat na wójta już nie musi stale zamieszkiwać na obszarze gminy, w której kandyduje. Ograniczeń takich nie napotyka również sołtys. (vide: <https://wybory2018.pkw.gov.pl/pl/aktualnosci/informacje/wojt-burmistrz-prezydent-kto-moze-kandydowac>)

Warto również zauważyć, iż wynagrodzenie wójtów w ostatnich latach uległo bardzo znacznemu zwiększeniu. W istocie radnym możliwość kształtowania wynagrodzenia wójta. Podczas, gdy diety radnych nie zostały podwyższone, nie określono ich minimalnej wysokości.

Często jest tak, że dieta radnego za udział w posiedzeniach rady jest równa lub tylko nieznacznie, zaledwie o kilka procent wyższa od diety sołtysa (w jednej z gmin sołtysi otrzymują 130 złotych, a radni 150 złotych). Jednak jeszcze raz podkreślić należy wagę odpowiedzialności, bowiem radny na owym posiedzeniu bierze udział w głosowaniach, podejmuje decyzje, a tym samym naraża się na krytykę. Radni muszą podejmować decyzję choćby w tak niepopularnych głosowania i negatywnie postrzeganych jak określenie wysokości podatków i opłat lokalnych, wysokości stawki za odbiór śmieci. Są to opłaty obciążające mieszkańców. Mieszkańcy chcą, aby te opłaty były jak najmniejsze. Radni natomiast muszą

mieć też na uwadze budżet gminy, jego kondycję, zapewnienie środków na inwestycję. Może to wywoływać, a czasami wywołuje napięcia i krytykę radnych.

Radny jest wybierany w wyborach w istocie bardziej sformalizowanych niż wybory sołtysa. Wybór radnego jest obwarowany większymi wymogami, większym formalizmem. Bierze w nich zazwyczaj więcej osób. Tym samym kandydat na radnego, aby zostać radnym musi pozyskać zaufanie wielu mieszkańców i wypracować autorytet u szerokiego grona mieszkańców.

Dalsze deprecjonowanie radnych, choćby poprzez umniejszanie ich znaczenia i dochodów względem sołtysów może pogłębić ten stan i jawi się jako niesprawiedliwe.

Oczywiście autor petycji nie podważa roli, funkcji, zasług sołtysów. Nie jest zamysłem autora stawianie jednych ponad drugimi. Autor petycji w pełni popiera petycję z dnia 14 listopada 2022 r. (uzupełniona 23 listopada 2022 r.) w sprawie podjęcia inicjatywy ustawodawczej dotyczącej zmiany przepisów ustawy z dnia 8 marca 1998 r. o samorządzie gminnym, ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w celu wprowadzenia dodatku do emerytury lub renty dla osób, które pełniły funkcję sołtysa (P10-81/22).

Wnosi jedynie o dodanie do kręgu uprawnionych do postulowanego dodatku lub wynagrodzenia również radnych, szczególnie tych, w gminach do 20 tys. mieszkańców.

Pragnę jeszcze zwrócić uwagę, iż długość kadencji sołtysów pozostaje w gestii rad gminy. Tym samym dochodzi do sytuacji, że w jednej gminie kadencja ta wynosi 4 lata, w innej 5, a jeszcze w innej jest tożsama z kadencją rady gminy.

Tym samym, zakładając że sołtys uzyskuje prawo do dodatku po każdej kadencji, to jeden z sołtysów uzyska prawo do dodatku po 4 latach, inny po 5, a jeszcze inny po jeszcze innym czasie.

Może to powodować, że sołtysi z sąsiednich wiosek uzyskują prawo do dodatku po różnym czasie, lub jeden po byciu sołtysem przez 20 lat ma za sobą 5 kadencji i prawo do dodatku w wysokości 10%, a inny na przykład 4 kadencje i dodatek w wysokości 8% (założenie 2% dodatku za każdą kadencję).

W przypadku radnych, ich kadencje są regulowane ustawowo i w całym kraju są tożsame. Eliminuje to wyżej opisane ryzyko i mogące występować dysproporcje.

Warto również zwrócić uwagę na to, iż dzień sołtysa jest mocno eksponowany, świętowany. Są życzenia, spotkania, bale. Natomiast sytuacji radnych pod tym kątem również wygląda gorzej. Mimo, że są radnymi w tej samej wiosce, wykonują podobną, a czasem nawet cięższą i gorzej wynagradzaną pracę, to nawet nie mogą liczyć na tego typu świętowanie.

Co prawda jest dzień samorządowca, ale nie jest on tak bogato obchodzony. W starostwach, gminach nie organizuje się z tej okazji spotkań, występów, tak jak ma to miejsce w przypadku sołtysów.

Na tym polu również dochodzi do dyskryminacji i degradacji stanowiska radnego względem sołtysa. A przecież radny tak ja wspomniałam również wykonuje ważne zadania i szczególnie w małych gminach nie ma możliwości otrzymania wysokich dochodów.

Przecież oczywistym jest, że nie może liczyć na zatrudnienie w spółkach komunalnych, bo takich w małych gminach nie ma.

Dalsze promowanie sołtysów, zapominając jednocześnie o radnych może skutkować tym, że w małych miejscowościach nikt nie będzie chciał zostać sołtysem lub będzie to na zasadzie, że skoro zostałeś sołtysem, a nie ma kto być radnym, to musisz zostać też i radnym.

~~Wyrażam zgodę~~/nie wyrażam zgody na ujawnienie na stronie internetowej podmiotu rozpatrującego petycję mojego imienia i nazwiska/nazwy, imienia i nazwiska/nazwy reprezentowanego podmiotu/podmiotów*